

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Quæ sit materia & forma Sacramenti extremæ-Vinctionis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

gnita dies apparuit Discipulis, & cum eis convalescens locutus est de regno Dei, non triumphantis tantum Ecclesiam, sed potissimum militantis, instruens & erudiens eos de omnibus ad Ecclesiam gubernationem pertinentibus. De quo fuse in Tractatu de virtutibus Theologicis disp. 2. art. 2. ubi de Apostolicis traditionibus egimus.

16 Ad id quod addunt Sectarii, nempe non posse designari tempus in quo Christus Sacramentum Extremæ-Unionis instituerit, respondent aliqui, Christum illud instituisse Marci 6. quando Apostolos ad prædicandum misit cum potestate sanandi infirmos per sacram olei unctionem. Hac enim unctione (inquiunt) utebantur Apostoli ex præscripto Christi, non tantum ad salutem corporum, sed præcipue ad salutem animorum, quæ potissimum per hæc miracula à Christo intendebatur. Unde communis Patrum & Theologorum sententia est, Christum nullum sanasse in corpore, quin etiam sanaverit in anima, ut patet de paralytico à Christo sanato in probatica piscina Joan. 5. cui post sanitatem corporis restitutam, dixit: *Ece jam sanus factus es: jam noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat.* Idem constat de cæco illuminato Joan. 9. quem postquam Christus corporaliter illuminavit in oculis, spiritualiter illuminavit in mente, dum illum ad credendum in filium Dei induxit. Ita Nugno hic difficult. 2. qui confirmat hanc sententiam ex Tridentino sess. 14. de doctrina Extremæ-Unionis cap. 1. ubi ait hoc Sacramentum, apud Marcum quidem fuisse insinuatum, per Jacobum autem Apostolum & Domini fratrem fidelibus commendatum, ac promulgatum. Hoc enim Sacramentum insinuari, idem sonat ac eius institutionem subindicari.

17 Verum hæc sententia non videtur probabilis, quia, ut supra ostendimus, unctio illa qua utebantur Apostoli Marci 6. non erat sacramentalis, tum quia fiebat ab Apostolis antequam essent Sacerdotes, tum etiam quia indiscriminatim omnibus tam fidelibus quam infidelibus applicabatur. Cum verò Tridentinum ait, hoc Sacramentum fuisse apud Marcum insinuatum, solum vult, illud fuisse tunc adumbratum & figuratum, eo modo quo dicitur Baptismus Christi fuisse insinuatus in Baptismo Joannis, quia hic fuit umbra & figura illius.

18 Respondent alij, Christum instituisse Sacramentum Extremæ-Unionis in nocte cenæ, quando ordinavit Apostolos in Sacerdotes, qui soli sunt huius Sacramenti ministri. Sed multo probabilius est, non fuisse hoc Sacramentum à Christo institutum ante suam resurrectionem. Tum quia hoc Sacramentum supponit in Ministro potestatem remittendi peccata, quam Christus non contulit Apostolis, nisi post suam resurrectionem, cum nempe illis dixit Joan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis.* Tum etiam, quia cum Sacramentum Extremæ-Unionis sit completivum & consummativum Sacramenti penitentiae, eiusque effectus supponat effectum Sacramenti penitentiae, non fuit conveniens quod ante istud institueretur; unde probabilius est, unà cum Sacramento penitentiae, & consequenter ad illud, Sacramentum Extremæ-Unionis fuisse à Christo institutum. Nec refert quod Christus potuerit hoc Sacramentum ante suam passionem instituire, & cum Apostolis dispensare, ut nondum Sacerdotes consecrati hoc Sacramentum ministra-

rent; nulla enim cogit necessitas hanc dispensationem admittendi.

ARTICVLVS II.

Quæ sit materia & forma Sacramenti Extremæ-Unionis?

§. I.

Materia remota huius Sacramenti

B Dico primo, materiam remotam Sacramenti Extremæ-Unionis esse oleum ab Episcopo benedictum Ita Florentinum in decreto de unionem Armenorum, & Tridentinum sess. 14. cap. 1. de Extremæ-Unionione, constatque ex verbis Iacobi, *Ungetes eum oleo*, quod Florentinum dicit debere esse oleum olivæ, quia oleum propriè simpliciter dictum, quale est illud quod præscribit Apostolus, ex vi vocis, & in communimodo loquendi, significat oleum solum quod ex olivarum bacis exprimitur; sicula aqua naturalis est materia Baptismi, & solum panis vitæ, & vinum de vite, sunt materia Eucharistiæ, quia aqua simpliciter dicta, significat in communimodo loquendi solum naturalem panem, solum panem triticum, & vinum, solum vinum vitæ. Quam aptè verò oleum pro huius Sacramenti materia à Christo assumptum fuerit, eo patet, quod aptissimum est ad significandum varios illius effectus. Oleum enim dolorem mitigat, ægritudinem lenit, hilaritatem affert, rui membris consiliat, luminis pabulum est, & in Scriptura pinguedinem spiritus & gratiam interius designat. Unde Theophilactus in 6. cap. Marci: *Sicut oleum* (inquit) *& ad labores viam, & lucis fomentum, & hilaritatis est effusum: in & Dei misericordiam, & gratiam Sancti Spiritus, per quam à labore liberamur, & lucem, & gaudium, hilaritatemque spiritualem, quam accipimus, significat.*

Quod verò oleum debeat esse ab Episcopo benedictum, habetur ex traditione Apostolica, ut testatur Beda in cap. 6. Marci, his verbis: *Patet ab ipsis Apostolis huius, sanctæ Ecclesie morem esse traditum, ut emergenti, vii aij quatuor agroti ungerentur oleo, Pentecostali benedictione consecrato* Idem constat ex Epistola Innocentii III. ad Decentium Eugubinum, & ex Concilio Wormatiensi cap. 72. & Aquisgranensi sub Ludovico Pio Imperatore, tit. 2. cap. 8. colliguntur et Nicæno primo can. 69. Arabico, articulo præcedenti relato.

Ratio etiam suffragatur, cum enim materia Extremæ-Unionis elevari debeat, sicut materia Confirmationis, ad causandum plenius gratiæ (non solum enim gratia quæpius casualiter est composibilis cum peccato, sed etiam collata cum reliquis, ad quod requiritur aliqua plenitudo) congruum fuit, ut prius ab Episcopo benediceretur & consecraretur, sicut materia Confirmationis. Unde non est eadem ratio de materia Baptismi, ac de materia Extremæ-Unionis. Materia enim Baptismi non debet prius necessario consecrari, tum ob summam huius Sacramenti necessitatem, tum ob defectu consecrantis superfluum, quæ si privaretur æterna salute: tum etiam, quia ipse semet Christus suo usu & ritu quam sanctificavit, cum in Jordane baptizatus est. Contra vero

cum sacramentum Extremæ-Unionis non sit A
tanta necessitatis, sicut Baptismus, & illius ma-
teria contactu Christi sanctificata non fuerit,
conveniens est, eam prius Pontificali benedictione
sanctificari & consecrari.

22. Hæc sunt certa & indubitata apud Theologos.
Sed difficultas est primo, an oleum sit essentialiter
necessarium? Ratio dubitandi est, quia Glossa
can. 2. dist. 9. docet Chrisma sufficere. Et Inno-
centius I. sequenti canone 3. sumptum ex Epistola
ad Decentium cap. 8. significat Extremam-Un-
ctionem fuisse solitam fieri chrismate.

Respondeo oleum esse materiam essentialiter
necessariam. Nam Concilia Florentinum & Tri-
dentinum illud assignant ut materiam, & nun-
quam Ecclesia Græca vel Latina sine oleo Sacra-
mentum hoc conficit. Glossa vero & Innocen-
tius In nomine Chrismatis intelligunt simplicem
unctionem; Chrisma enim Græcè, Latine un-
ctionem significat, à verbo *χρίω* quod est ungo.
Unde in Pontificali Romano in benedictione o-
lei infirmorum, simplex oleum appellatur Chri-
ma: *Ut sit* (inquit) *Chrisma tuum per sanctum Domine*
nobis.

Dubitatur secundo, an saltem oleum balsamo
mixtum, sit valida materia huius Sacramenti?

23. Respondeo affirmative, modo per talem mix-
tionem olei naturæ, vel ipsius communis usus
non corrumpatur. Sicut enim mixtio aquæ, vel
alterius liquoris vini naturam non corrumpentis,
materiam calicis non tolligit nec mixtio Balsa-
mi, alteriusve liquoris, olei naturam non corrumpentis,
materiam Extremæ-Unionis tollit. Unde in casu quo non posset haberi simplex oleum,
posset sacerdos ad hoc sacramentum conficiendum
uti Chrismate.

24. Dubitatur tertio, utrum benedictio Episcopi
sit de essentia sacramenti, vel tantum de præce-
pto? Victoria enim in Summa de Sacramentis in
216. Emanuel Sa verbo *Extremæ-Unionis* in antiqua
impressione Colonienfi anno 1599. & Glossa in
cap. 2. dist. 95. dicunt illam esse tantum necessari-
am ex præcepto; alii vero Theologi communi-
ter docent, illam essentialiter requiri. Existimo
ergo, essentialiter quidem esse huius sacramenti, ut
oleum sit aliquo modo benedictum ab Episco-
po, non requiri tamen ad huius sacramenti es-
sentiam, quod sit benedictum ab Episcopo im-
mediate, sed sufficere quod sit ab illo benedictum
mediate, id est per sacerdotem ex ipsius commis-
sione.

25. Prima pars huius resolutionis constat ex supra
dictis, & colligitur manifestè ex Conciliis Floren-
tino & Tridentino supra citatis, quæ expresse di-
cunt, materiam huius sacramenti esse oleum ab
Episcopo benedictum. Nec possunt explicari de
materia necessaria solum necessitate præcepti;
tum quia distinctè materiam huius sacramenti
contra hæreticos assignant; tum etiam quia dum
assignant materiam huius sacramenti, in recto as-
signant oleum ab Episcopo benedictum; contra
verò cum materiam calicis exponunt, non as-
signant vinum aqua mixtum, sed vinum, cui modici-
sima aqua admisceri debet, ut loquitur Florentinum.
Tridentinum verò sess. 22. cap. 7. expresse ait,
præceptum tantum esse Ecclesiæ, ut sacerdotes
aquam vino in calice offerendo misceant.

26. Secunda verò pars ex eo probatur, quod Gra-
eci ex antiquissima consuetudine ministrant sacra-
mentum Extremæ-Unionis in oleo à simplici
sacerdote ex commissione Episcopi benedicto,

teste Arcudio lib. 5. de Sacram. cap. 2. quam con-
suetudinem Clemens VIII. approbavit, monens
in instructione de ritibus Græcorum, quæ habe-
tur tomo 3. Bullarii folio 47. non esse cogendos
eorum Presbyteros accipere oleum ab Episcopo
benedictum, quia ex antiquissima consuetudine
Orientalis Ecclesiæ, possunt Presbyteri, de li-
centia & commissione Episcopi, benedicere ole-
um infirmorum. Quare in hoc differt sacra-
mentum Extremæ-Unionis à sacramento Confir-
mationis, quod istud, quia maiorem gratiæ ple-
nitudinem tribuit, non confertur valide, nisi in
Chrismate ab Episcopo immediate consecrato,
ut in Tractatu de Confirmatione docuimus; illud
verò quia non tantam gratiæ abundantiam signi-
ficat, non exigit essentialiter quod ejus materia
sit immediate ab Episcopo benedicta, sed suffi-
cit quod sit benedicta ab illo mediate, id est per
sacerdotem ex ipsius commissione; qui enim per
aliū facit, per se facit moraliter. Unde Arcudius
loco citato hæc scribit: *Chrisma apud Græcos solus*
Episcopus conficit, & diu asservatur; oleum autem in-
firmorum tunc temporis benedicunt, quando eger un-
gendus est: ut etiam benedicunt aqua & oleum Cate-
chumenorum, quando quis apud Græcos baptizatur.
Cur autem non asservetur, ratio est, quia cum sit com-
missum Presbyteris, possunt illi, si necessitate quovis
tempore illud consecrare, & simul administrare con-
tra Chrisma diutius asservant, quod careant faculta-
te illud conficiendi. Hoc autem totum judicat & appro-
batur instructio illa Clementis VIII. ad Episcopos Latinos,
directa, ubi sic dicitur: Non sunt cogendi Presbyteri
Græci olea sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis
diocesani accipere: cum huiusmodi olea ab eis in ipsa
oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu
conficiantur, seu benedicantur. Chrisma autem, quod
non nisi ab Episcopo, etiam iuxta eorum ritum, bene-
dicti potest, cogantur accipere.

Ex hoc intelliges, quod licet simplices sacer-
dotes non possint ex commissione summi Ponti-
ficis Chrisma conficere, bene tamen oleum infir-
morum; si enim id potest simplex sacerdos ex
commissione Episcopi, à fortiori id poterit ex li-
centia & commissione Romani Pontificis.

27. Nota etiam, ad valorem sacramenti Extremæ-
Unionis non requiri in oleo benedictionem,
certo ritu & formâ verborum factam, sed quo-
cumque modo ab Episcopo, vel à simplici sacer-
dote, ex Episcopi commissione, fiat, validam ef-
se ad sacramentum conficiendum. Potuit enim
Christus requirere benedictionem ad materiam
huius sacramenti, quoad substantiam tantum, &
modum benedicendi relinquere Ecclesiæ. Ex quo
sequitur, oleum Catechumenorum, quod diversâ
benedictione ab Episcopo consecratur, esse suf-
ficientem materiam huius sacramenti, cum non
differat ab oleo infirmorum, nisi diversâ benedi-
ctione, quæ non variat essentialiter materiam.
Non debet tamen, nisi magnâ urgente necessi-
tate, in tali oleo sacramentum Extremæ-Unionis
ministrari, propter consuetudinem Ecclesiæ,
quæ oleo Catechumenorum non utitur pro un-
ctione infirmorum, sed in diversis vasis materiam
Extremæ-Unionis, & Confirmationis, oleum-
que Catechumenorum asservat. Unde Concilium
Nicænum primum can. 69. Arabico sic ait: *Trans-*
acto anno debet Sacerdos benedicere aquam & oleum;
non sicut sit in Baptismo, neque sicut benedicuntur
Chrisma; sed sicut oleum in-
firmorum.

§. II.

Materia proxima hujus Sacramenti.

28. Dico secundò, materiam proximam Sacramenti Extremæ-Unionis, esse unctionem ex oleo supra dicto. Patet tum ex verbis Jacobi *Inguentes cum oleo*. Tum ex Tridentino sess. 14. de Extrema-Unionione cap. 1. ubi postquam dixit, materiam hujus Sacramenti esse oleum ab Episcopo benedictum, subdit: *Nam unctio aptissime spiritus sancti gratiam, quâ invisibiliter anima egrotantis inungitur, representat*. Addo quod istud Sacramentum non consistit sicut Eucharistia in materia permanenti, sed sicut Baptismus & Confirmatio in usu: Sed nullus est usus olei in Extrema-Unionione, præter unctionem: Ergo in unctione materia proxima hujus Sacramenti consistit.

29. In hoc omnes Theologi conveniunt. Sed dubitatur primò, an sit de necessitate hujus Sacramenti quod unctio fiat in figura crucis, cum in Confirmatione hoc necessarium sit, non solum necessitate præcepti, sed etiam necessitate Sacramenti, ut in Tractatu de Confirmatione docuimus?

Diff. 6. Art. 2. §. 5. a. Respondeo negative, tum quia Jacobus referens institutionem hujus Sacramenti, solum dicit ungendum esse infirmum oleo, neque Concilia aut Patres Ecclesiæ aliquid circa hoc decreverunt. Tum etiam, quia non unguimur in hoc Sacramento, sicut in Confirmatione, tanquam milites Christi ad portandam & confitendam ejus crucem coram tyrannis; sed solum tanquam infirmi, ad recuperandam salutem; propter quod forma Sacramenti Confirmationis exprimit unctionem per modum crucis, non verò forma Extremæ-Unionis.

30. Dubitatur secundò, an plures unctiones necessariae sint essentialiter, vel una tantum sufficiat?

Respondeo quinque sensuum unctiones esse necessarias essentialiter, ut docet S. Thomas hic quæst. 32. art. 6. ubi dicit *unctionem quæ fit ad quinque sensus observari ab omnibus quasi de necessitate Sacramenti, quosdam verò non servare alias quæ sunt ad pedes & ad renes, quia appetitiva & motiva, sunt secundaria principia*.

Ratio etiam id suadet, cum enim hoc Sacramentum institutum sit ad tollendas reliquias peccatorum, iis corporis partibus applicandum est, in quibus est radix peccatorum: Sed radix peccatorum est in quinque corporis sensibus, nam ex his omnis notitia quæ est radix peccatorum originatur, cum nihil sit in intellectu, quin prius fuerit in sensu: Ergo Sacramentum Extremæ-Unionis quinque corporis sensibus, seu organis in quibus illi vigent, necessario applicandum est.

31. Dices primò, in quavis corporis parte est tota anima, quæ est principalis causa peccati: Ergo sufficit quamlibet corporis partem inungere.

Sed nego Consequentiam, quamvis enim in quavis corporis parte sit tota anima, non tamen omnes potentia & organa, quibus ut instrumentis anima peccata sua exequitur; unde quia hoc sacramentum institutum est ad abstergendas reliquias peccatorum, quatenus originem ducunt à sensibus, non sufficit illud in quavis corporis parte applicare, sed necessario debet applicari iis partibus seu organis, à quibus ut ab animæ instrumentis peccata originem ducunt.

32. Dices secundò: Sicut tota una parte hominis,

A totus homo baptizatur, ita in unctione totus homo ceteri debet immensari. Ergo si unctio sufficit ad Baptismum, ita unica unctio sufficit ad Sacramentum Extremæ-Unionis.

Respondeo, concessio Antecedente, negatio consequentiam, & paritatem in Baptismo cum in unctione non magis attenditur ad unam partem quam ad aliam, sed solum quod possit dici hominem unctum. At verò in Extrema-Unionione non solum attendi debet quod homo dicatur unctus, sed etiam quod specialiter radices omnium peccatorum quæ sunt in quinque sensibus inungantur.

Dices, tertio: In quibusdam Ecclesiis, peste grassante, si timeatur ne omnia organa inungendo, contagio contrahatur, solum tantum inungit organum magis obnoxium expositum, sub hac forma exprimitur: *conferens, Per hanc sanctam unctionem, & suam personam, misericordiam, indulget tibi Deus quod per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti*. Unde in Pastoralis Ecclesiæ Mechliniensis, quod una cum Archiepiscopo tota Universitas Lovanicnsis approbavit anno 1682. de Extrema-Unionione expressè dicitur, in morbo contagiosis sufficere ungere organum sensus propter obvium, prædicta verba proferendo: Ergo quintuplex sensuum unctio non est de essentia hujus Sacramenti.

C Respondeo: Quidquid sit de Ecclesiis particularibus, semper in rebus vel ad fidem vel ad mores universales, vel ad ritus Sacramentorum pertinentibus, sequendam esse Ecclesiam Romanam, quæ est magistra omnium: in ea verò ratione, etiam peste grassante, Sacramentum Extremæ-Unionis administratur, nisi quinque sensus inungantur. Unde Pastoralis Ecclesiæ Mechliniensis in Concilio Synodali anno 1682. correctum fuit, & supra dictus Canon sublatum, ut refert Martinonius hic disp. 67. sect. 3. Si verò idem in aliquibus Ecclesiis, peste grassante, superius modo Sacramentum Extremæ-Unionis administratur, quàm hominem periculo æternæ damnationis exponere. Nec ulla tunc in iusta Sacramento, quando propter periculum salutis hominum, tutior sententia in præsertim servatur.

D fit, quia præstat hoc Sacramentum cunctis, sub probabilis saltem materia, quàm nullum omnino conferre; cum enim Sacramenta ob salutem hominum à Christo instituta sint, magis capessit, urgente necessitate, Sacramentum aliquod sub materia vel forma dubia & diuturne probabiliter administrare, quàm hominem periculo æternæ damnationis exponere. Nec ulla tunc in iusta Sacramento, quando propter periculum salutis hominum, tutior sententia in præsertim servatur.

Dubitatur tertio, an si sacerdos ante hujus Sacramenti perfectionem moriatur, aut non possit ulterius pergere, possit Sacerdos alius perficere quod deest?

E Respondeo id posse, ut enim ait D. Thomas hic quæst. 39. art. 2. ad 3. *Ministrorum pluralitas non tollit unitatem Sacramenti, quia instrumentum non aliter operatur: mutatio autem materiarum non tollit unitatem operationis sibi*. Quemadmodum ergo, si Sacerdos post consecrationem penitus moreretur, aut impotens fieret ad absolvendum, deberet perfici Sacramentum ab alio Sacerdote, ut præscribitur in Missali Romano: ita si post unctionem oculorum expiraret, vel non posset ulterius pergere, deberet alius Sacerdos reliquas unctiones perficere.

§. III.

Forma huius Sacramenti.

35. Dico tertio, formam sacramenti Extrema-
Unctionis, in verbis istis consistere: *Per istam
sanctam unctionem, & suam pristinam misericordiam,
indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, au-
ditum, olfactum, gustum, & tactum.* Patet ex Flo-
rentino in Decreto Eugenii, ubi hac forma tra-
ditur, & ex praxi universalis Ecclesiae, quae in ma-
teria & forma Sacramentorum errare non po-
test.

36. Sed difficultas est & controversia inter Theo-
logos, an forma huius Sacramenti necessario &
essentialiter deprecativa esse debeat, subindeque
conferri non possit sub forma indicativa, dicen-
do, *Vngo te oleo sancto &c.* Ratio dubitandi est,
primo quia Ecclesia Mediolanensis temporibus
divi Ambrosii utebatur ista forma indicativa; *Vn-
go te oleo sanctificante, in nomine Patris, & Filii, &
Spiritus Sancti, ut more militis uncti preparatus ad
certamen, aereas potius superare potest.* In libro
quoque Sacramentali Veneto, confirmato per
Leonem X. forma est indicativa, *Vngo te oleo san-
tificante, &c.* Item antiquum Rituale apud Me-
diolanum in observationibus ad Gregorii Sacra-
mentarium adiectis, habet hanc formam: *Vngo
oculos tuos de oleo sanctificato, ut quicquid illicito vi-
su deliquisti, huius olei unctione expietur, per Domi-
num nostrum Iesum Christum. Vngo aures has sacrati
olei liquore, ut quicquid delectatione noxia auditus ad-
misit, medicina spiritali evacuet. Vngo nas
res de oleo sacro, ut quicquid noxae contractum est
odoratu superfluo, ista mundet medicatio. Vngo labia
ista conservati olei medicamento, ut quicquid otiosa
vel criminosa peccata locutione, divina clementia
miserante, expietur hac unctione, &c.*

Secundo, quemadmodum ex verbis illis Chri-
sti, *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Colligit
Ecclesia illam formam Baptismi, *Ego te bapti-
zo, & ex illis: Quorum remiseritis peccata, for-
mam Sacramenti poenitentiae, Ego te absolvo,
quae sunt indicativae; ita & ex illis Jacobi, Un-
gentes eum oleo, forma similiter indicativa colligi
potest.*

Tertio, si forma huius Sacramenti necessario
& essentialiter sit deprecativa, non erit valida, nisi
includat id quod est de essentia orationis, nimirum
internam attentionem ad Deum, subindeque
cum sacerdos erit mente distractus, non confe-
ret valide hoc sacramentum.

Demum cum in aliis sacramentis forma indi-
cativa sufficiat, cur non etiam sufficiat in sacra-
mento Extremae Unctionis?

37. Propter haec argumenta Albertus Magnus,
Durandus, Paludanus, & Richardus existimant
indicativam formam esse sufficientem: idque
probabile esse dicunt Navarrus in Summa cap. 22.
num. 15. & Beccanus de Sacram. cap. 27. quaest. 4.
Reliqui tamen Theologi affirmant ad validitatem
huius sacramenti requiri formam deprecativam;
quae opinio multo probabilior est, & docetur ex-
presse a D. Thoma hic quaest. 29. art. 8. ubi sic
concludit: *Ideo in hac Sacramento non potest esse
forma indicativi modi, sicut in aliis Sacramentis.*
Est etiam conformior verbis D. Jacobi, *Orent
super eum;* tamen enim huius sacramenti forma,
oratio aliunde dici posset, quamvis non esset de-
precativa; magis tamen proprie & communiter,

Tom. V.

A juxta sensum fidelium, oratio pro deprecatione
sumitur.

Potest etiam hac sententia suaderi triplici ratio-
ne seu congruentia quam assignat D. Thomas ar-
ticulo citato. Prima est, quia hoc sacramentum
conferitur moribundis, quia cum sint propriis viri-
bus destituti, indigent orationibus sublevari. Se-
cunda, quia hoc sacramentum datur tantum iis
qui ex foro huius Ecclesiae commigraturi sunt in
forum alterius vitae, & in sola Dei manu ac mise-
ricordia requiescunt; subindeque commendandi
sunt Deo, in cuius forum transeunt, & divina
misericordia oratione pro ipsis imploranda est.
Tertia, quia per hoc sacramentum precamur in-
firmo aliquem effectum, quem non semper ex-
pedit illi conferri, ut est sanitas corporis, unde
debit deprecative per hoc sacramentum a Deo
peti.

Addit Nugno quartam rationem, ob quam exi-
stimat hanc sententiam non solum esse probabi-
liorem, sed omnino certam: Nullum enim sacra-
mentum (inquit) habet duas formas specie di-
versas: Atqui si forma indicativa ad valorem sa-
cramenti Extremae Unctionis sufficeret, haberet
duas formas specie diversas, nempe formam
deprecativam & indicativam, quae specie differ-
runt, cum deprecativa sit per modum supplican-
tis, indicativa vero per modum potestatem exer-
centis, qui modi sunt valde inter se diversi: Er-
go &c.

Verum hic discursus non urget, & manifestam
habet instantiam in sacramento Confirmationis,
quod valide a Graecis ministratur sub forma sub-
stantialiter & specie diversa ab ea qua Ecclesia
Romana utitur, ut ostendimus in Tractatu de
Baptismo & Confirmatione disput. 6. art. 2. §. 6. in
fine. Similiter sacramentum Ordinis valide con-
feritur sub materia specie diversa; nam in Ecclesia
Latina sacerdotes initiuntur per contactum ca-
licis & patenae; in Graecia vero per solam manuum
impositionem, ut in Tractatu de Sacramentis in
communi disputatione 1. art. 5. ostensum est.
Demum in sententia D. Thomae (ut in Tractatu
de Eucharistia demonstravimus) omnia verba
quae proferuntur in consecratione calicis, non
solum sunt de integritate, sed etiam de essentia
formae; & tamen in aliis liturgiis plura ex verbis
illis omittuntur vel mutantur substantialiter, ut
ibidem ostendimus: quare valde probabile est,
Christum aliquorum sacramentorum formas vel
materias determinasse solum in genere, & pote-
statem eas determinandi in specie sua Ecclesia re-
liquisse, unde orta est diversitas illa formarum
diversique ritus administrandi sacramenta aliqua
in Latina & Graeca Ecclesia, substantialiter & spe-
cie diversi. Cur ergo idem non posset dici de sacra-
mento Extremae Unctionis, illud nimirum va-
lide conferri posse per formam deprecativam &
indicativam, quamvis illae specie differant, ideoque
in Ecclesia Mediolanensi & Veneta, sub forma
indicativa olim valide fuisse collatum; quam-
vis in aliis Ecclesiis sub forma tantum depreca-
tiva ministrari soleat. Non ergo omnino certum
& evidens est, ut ait Nugno, sacramentum Ex-
tremae Unctionis sub forma indicativa prola-
tum, esse invalidum, sed duntaxat probabilius,
& verbis D. Jacobi, & huius sacramenti naturae
& institutioni conformius: Cum enim sacramen-
tum Extremae Unctionis sit complementum sa-
cramenti Poenitentiae, quia est ad tollendum re-
liquias peccatorum, & quasi poenitentia infirmo-
rum,

Nun 2

rum,

rum, in eo differt ab ipso, quod cum in sacramento poenitentiae requirantur opera laboriosa ex parte suscipientis, videlicet confessio & satisfactio, ibi est iustitia & misericordia. At vero in Extrema-Untione, cum ipsam suscipientes non possint jam facere opera poenitentiae, remissio eorum quae dicuntur reliquiae peccatorum, sit ex sola Dei misericordia, qua proinde oratione imploranda est. Unde

41.

Ad primum contrariae sententiae fundamentum dicendum est, praedictas formas Ecclesiae Mediolanensis & Venetae, non fuisse indicativas, sed deprecatorias; in illis enim facile intelligi potest inesse deprecatio, cum dicitur: *Ve more militum uncti* (Dei scilicet ope ac beneficio) *aereas possis superare potestates*; potest enim haec propositio intelligi optative, quasi diceretur: *Unctio te oleo sanctificante, optando ut ope divina possis aereas superare potestates*. Verbum ergo *valeas*, seu *possis*, est deprecativum, quod conjunctum cum sequentibus, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, reddit formam deprecatoriam, quia addit illi divinum Numen, ut principalem causam, in cuius virtute & auxilio debet infirmus sacro oleo inunctus victoriam sperare de suis hostibus in eo agone acriter illum impugnantibus. Unde verba illa indicativi modi, *Unctio te, &c.* non sunt forma huius sacramenti, sed sunt dispositio ad formam, in quantum intentio ministri determinatur ad actum illum per illa verba, ut ait D. Thomas hic quaest. 29. art. 8. ad 3.

Ad secundum nego paritatem: Ratio disparitatis est, quia D. Jacobus immediate ante verba illa, *Unctio eum oleo*, dicit *Orent super eum*, quod tamen non habetur in aliis locis citatis de Baptismo & de Poenitentia.

Ad tertium nego sequelam, quia efficacia sacramenti non pendet ab oratione sacerdotis, ut est opus operantis, sed ut est sacramentalis, & ut habet valorem & efficaciam ex meritis Christi, in cuius persona haec oratio a sacerdote proferitur; unde quamvis sit mente distractus, imò quamvis sit peccator, semper exauditur, & suum effectum habet, dummodo habeat intentionem administrandi sacramentum, & faciendi quod facit Ecclesia.

Ad quartum ex dicti patet disparitas quae reperitur inter sacramentum Extremae-Untionis, & alia: Reliqua enim Sacramenta, quia effectus conferunt pure spirituales, quos semper expedit suscipienti conferri (nempe gratiam sanctificantem, vel ejus augmentum, peculiaria auxilia ad fines sacramentorum facilius consequendos, characteres in anima indelebiles) formas habent indicativas, & a ministro ut potestatem exercente conferuntur. E contra vero cum per sacramentum Extremae-Untionis interdum conferatur infirmo aliquis effectus quem non semper expedit illi conferri, nempe sanitas corporalis, debet ejus forma per orationem deprecativi modi conferri, ut si expedit, Deus hunc effectum producat.

42.

Quaeres, utrum omnia verba in forma consuetarum huius sacramenti contenta, sint de ejus essentia?

Respondedo negativè. In primis enim non est necessarium illud adjectivum *sacram*, seu *sanctam*, quod Ritualia communiter addunt, cum illud non addat Florentinum. Similiter videtur quod ista verba, *per suam piissimam misericordiam*, non sint de essentia, cum verbum *indulgeat* satis expri-

mat actum divinae misericordiae. Non sunt ergo que in forma sacramenti Extremae-Untionis sententialia ista verba, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, sicut in forma sacramenti Confirmationis, quia in sacramento Extremae-Untionis fideles non unguuntur ad defendendam eorum hostes fidei veritatem mysterii Trinitatis, ut in sacramento Confirmationis. Expresio vero quinque sensuum in particulari, est de essentia formae, cum de essentia huius sacramenti sit quod omnes sensus inungantur, ut §. praecedente videtur. Necessarium ergo & essentiale deesse videtur, ut exprimat unctio quinque sensuum facta in nomine Domini per orationem deprecativi modi. Multi etiam existimant fundamentum Extremae-Untionis sub ista forma constitutum: *Per istas unctiones, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid de te deliquisti visum, auditum &c.* esse validum. Probatur tamen illud esse invalidum: Tum quia cum de verba & distinctae materiae partiales, videlicet quinque unctiones omnium sensuum, sunt de essentia huius sacramenti, ipsis suis quoque formae partiales correspondere debent. Item etiam, quia quaelibet ex eis suum habet speciale effectum, significandum proinde per specialem formam partialem.

§. IV.

Corollaria praecedentis doctrinae.

EX dictis supra facile colligi potest huius sacramenti definitio, sic enim potest definitum describi: Extrema-Untio est signum sacramentale, efficax gratiae, in unctione infirmorum, sub praescripta verborum forma, ad salutem mentis & corporis Christo institutum. Quae definitio sufficienter videtur explicata ex supra dictis, & magis confirmatur ex dicendis articulo sequenti.

Colliges etiam ex dictis, Extremae-Untionem esse unum specie atomum sacramentum, illas enim sacramenti desumi debet ex unitate finis ad quem ex Christi institutione ordinatur. Sed licet in Extrema-Untione sint plures unctiones partiales, & plures formae partiales, illae tamen ordinantur ad unum finem, & ad unum effectum, nempe ad tollendum omnes reliquias peccatorum, quae ex sensibus oriuntur, & animam deprimunt. Ergo est unum specie sacramentum. Sicut diximus in Tractatu de Eucharistia, cap. 2. art. 2. Eucharistiam, etsi constet de duobus speciebus, & formis partialibus, esse tamen unum specie sacramentum, quia haec ordinantur ad unum finem, nimirum ad unam refectionem integram spirituales. Unde D. Thomas hic q. 29. art. 2. ad 1. *Unitas totius perfecti non tollitur propter diversitatem materiae & formae quae est in partibus totum sunt constat quod non est eadem materia carna & spiritus quibus constituitur unus homo, nec eadem forma, similiter etiam in Sacramento Eucharistiae, & in hoc Sacramento (Extremae-Untionis) pluralitas materiae & formae unitatem Sacramenti non tollit. Item in corp. articuli haec scribit: Quando per se & per se actiones sunt de perfectione Sacramenti, sunt partes Eucharistiae, quia resectio corporalis, quae signum est spiritualis, non potest esse nisi per cibum & potum. Et simile est in hoc Sacramento, quia curatio veterum vulnerum non potest per se & per se fieri, nisi per applicationem medicinae ad diversa vulnera radices &c.*

45. plures unctioes sunt de perfectione huius Sacramenti. Dices, statim quando fit prima unctio, significat & causat gratiam & remissionem peccatorum, ut ex ipsa forma constat. Ergo prima illa unctio est verè Sacramentum, & per consequens Extrema Unctio constat pluribus Sacramentis, sicut constat pluribus unctionibus.

Respondetur primò negando Antecedens; nam, ut infra dicemus, gratia non producit nisi in ultima unctione, quia ante ultimam unctionem Sacramentum non est essentialiter completum, cum de essentia huius Sacramenti sit quod omnes sentus inungantur, ut constat ex dictis articulo præcedenti.

Respondetur secundò, dato Antecedente, negando consequentiam, esto enim quod prima unctio causet gratiam & remittat peccata, hoc tamen non præstat nisi in ordine ad alias unctioes sequentes, unde non sequitur quod secundum se sit Sacramentum, sed simul cum aliis unctionibus.

46. Instatur, si quando baptisimus fit, triplici immersione, qualibet immersio haberet formam distinctam, tres immersiones essent tria Sacramenta. Ergo cum qualibet ex quinque unctionibus habeat suam propriam formam, qualibet est Sacramentum.

Respondetur, dato Antecedente negando consequentiam & pariter. Videri enim est, quod qualibet immersio cum sua forma significat perfectè totum effectum Baptismi: At verò non qualibet unctio cum sua forma, significat totum effectum Extreme Unctionis, si solitariè consideretur, sed solum cum aliis.

A tici somptionem, fuerunt commissi, subindeque gratiam horum peccatorum remissivam, esse proprium ac primarium huius Sacramenti effectum. Ita Bellarminus cap. 8. de Extrema Unctione, Amicus hic disp. 19, sect. 6. & alii ex Recentioribus.

B Secunda docet reliquias peccatorum esse peccata venialia nondum remissa, atque ita remissionem venialium esse primarium huius Sacramenti effectum, significatum verbis illis D. Jacobi *si in peccatis est, dimittentur ei*. Ita D. Bonaventura, Scotus, Durandus, R. chardus, & alii antiqui Theologi, quos ex Recentioribus sequuntur Emanuel Saverbo *Extrema Unctio* num. 16 & Navarrus in Summa cap. 22. qui hanc sententiam communem appellat.

C Tertia exilimat, peccatorum reliquias nihil aliud esse, quam torporem quandam, & languorem, seu debilitatem ad operandum bonum, causatam partim ex præcedentibus peccatis, mediantibus pravis habitibus ac dispositionibus ex eo relictis, partim ex ipsa corporis infirmitate, partim ex præcedentium peccatorum recordatione & imminenti mortis propinquitate, partim denique ex terrificis demonum illusionibus & tentationibus; atque adeo augmentum gratiæ, cum iure ad specialia auxilia quibus homo confortetur ad eliciendos actus supernaturales, & vincendas in ultimo illo agone demonum tentationes, esse proprium ac primarium huius Sacramenti effectum. Ita D. Thomas hic quaest. 30. art. 1. ejusque Discipuli, quos sequitur Valentia hic disput. 8. quaest. 1. puncto 3. Unde fit

§. II.

Rejiciuntur duæ prima sententia, & tertia ut verior & probabilior eligitur.

DISPUTATIO II.

De Effectibus huius Sacramenti.

Solum difficultas est & controversia inter Theologos de primario ac principali huius Sacramenti effectu; hoc enim explicato, alii effectus secundarii & minus principales faciliè intelliguntur. Unde fit

ARTICULUS PRIMUS.

Qui sit proprius ac primarius huius Sacramenti effectus?

1. Certum est, proprium ac primarium huius Sacramenti effectum esse tollere reliquias peccatorum, seu quod id est causare gratiam quâ tollantur reliquiae peccatorum; ita enim docent Theologi post Tridentinum sess. 14. de Sacram. Extreme Unctionis cap. ubi ait quod res seu effectus huius Sacramenti; gratia est Spiritus Sancti, cuius unctio delicta si que sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit. Verum in explicando quid per reliquias peccatorum veniat intelligendum, inter se dissident, & in tres dividuntur sententias. Prima asserit, per reliquias peccatorum intelligi peccata quæ interdum relinquuntur in anima post confessionem & communionem infirmi sive quia per inadvertentiam omiffa sunt in confessione, sive quia post illâ, & via-

D ico primò, effectus proprius & magis principalis Extreme Unctionis non consistit in remissione peccatorum ex inadvertentia in Confessione omifforum, aut post illam & communionem infirmi commissorum.

2. Probatur primò: Peccata ex inadvertentia in Confessione à moribundo omiffa, aut post illam & Viatici receptionem commissa, vel sunt mortalia, vel solum venialia: Sed Sacramentum Extreme Unctionis non est per se primò institutum ad remissionem peccatorum mortalium, aut venialium; Ergo effectus proprius & principalis illius, non est remissio peccatorum ex inadvertentia in Confessione omifforum, aut post illam & communionem commissorum. Major patet, Minor etiam quoad secundam partem, constat ex dicendis conclusionibus sequenti; probatur verò quantum ad primò ratione quam insinuat D. Thomas loco citato his verbis: Adhibetur hoc Sacramentum (Extreme Unctionis) secundum modum ejusdam medicationis, sicut Baptismus per modum ablutionis: medicina autem est ad pellendum infirmitatem, unde hoc Sacramentum principaliter est institutum ad sanandam infirmitatem peccati ut sicut Baptismus est quedam spiritualis regeneratio, & poenitentia quedam spiritualis suscitatio; ita & Extrema Unctio sit quedam spiritualis sanatio, vel medicatio. Sicut autem corporalis medicatio præsupponit corporalem vitam in medicato, ita spiritualis spiritualis; & ideo hoc Sacramentum non datur contra defectus quibus spiritualis vita tollitur, scilicet contra peccatum originale vel mortale, sed contra illos defe-

N n n 3

tus,